

Joanna Bach Głowińska

Inteligentna przestrzeń

Trzeci wymiar innowacyjności

Joanna Bach Głowińska

Inteligentna przestrzeń

Trzeci wymiar innowacyjności

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Oficyna

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2014

stan prawny na 15 stycznia 2014 r.

Recenzent
Dr hab. Aleksandra Sas-Bojarska

Wydawca
Izabella Malecka

Redaktor prowadzący
Marzena Molatta

Opracowanie redakcyjne
Firma TEKSTY

Przekład fragmentów tekstu na język angielski
Anna Sorówka-Łach

Łamanie
Kamila Tomecka

Projekt graficzny okładki
Studio Kozak

.....
Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących
im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej
w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło.
A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.
.....

prawolubni

Szanujmy prawo i własność.
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer SA, 2014
All rights reserved.

ISBN 978-83-264-3193-7

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

*Dziękuję za wsparcie i pomoc wszystkim,
którzy przyczynili się do powstania tej pracy,
zwłaszcza mojej Najbliższej Rodzinie*

Spis treści

Wykaz ważniejszych skrótów	13
Przedmowa	17
Wprowadzenie	19
Rozdział 1	
Idee inteligentnego rozwoju i inteligentnego miasta jako wymiar innowacyjności	23
1.1. Inteligentny rozwój i planowanie zintegrowane jako rekomendowane instrumenty odnowy przestrzeni miejskiej	29
1.1.1. Zintegrowane planowanie a inteligentny rozwój.	31
1.1.2. Zasady projektowe w inteligentnym rozwoju jako wykładnia amerykańskiego rozumienia inteligentnego rozwoju	32
1.1.3. Inteligentny rozwój i planowanie zintegrowane na tle stosowanych strategii w przestrzeniach miejskich.	35
1.2. Inteligentny, zrównoważony rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wymiar innowacyjności strategii Europa 2020.	38
1.2.1. Ramy działania inteligentnego rozwoju w informatycznych technologiach.	42
1.2.2. Odpowiedzialność klimatyczna miast w kontekście dobrostanu człowieka	43
1.2.3. Inteligentne miasto skuteczne do pobudzenia innowacyjnej gospodarki.	48

- 1.2.4. Inteligentny i zrównoważony rozwój sprzyjający społecznemu włączeniu dla pobudzenia innowacyjnej gospodarki oraz kreatywności mieszkańców 50

Rozdział 2

Zalecenia strategii Europa 2020 w kontekście zróżnicowania rozwoju miast europejskich 53

- 2.1. Polaryzacja geopolityczna miast europejskich:
 wschód – zachód, północ – południe. 54
- 2.1.1. Różne wymiary dostępności 57
- 2.1.2. Opracowywane scenariusze przyszłości Europy. 58
- 2.1.3. Zintegrowana policentryczność miast 64
- 2.2. Uwarunkowania przemian rozwojowych miast polskich 68
- 2.2.1. Zasada poszanowania własności w Polsce fundamentem planowania. 69
- 2.2.2. Wzmacnianie istniejących podziałów w krajowej polityce przestrzennej 70
- 2.2.3. Wieloznacznosc zapisów strategii Europa 2020 o inteligentnym, zrównoważonym rozwoju sprzyjającym włączeniu społecznemu 73
- 2.3. Uwarunkowania budowania strategii a dominujące zmiany w przestrzeni. 75
- 2.3.1. Suburbanizacja dominującym zjawiskiem przemian rozwojowych współczesnych miast 77
- 2.3.2. Zarządzanie procesami społeczno-gospodarczymi w przestrzeni 82
- 2.3.3. Klasa kreatywna jako kluczowy element współczesnego rozwoju miast 86

Rozdział 3

Powszechność stosowania idei inteligentnego rozwoju i/lub planowania zintegrowanego w miastach zachodnioeuropejskich i polskich 90

- 3.1. Przydatność badań porównawczych miast w kontekście prowadzonej analizy 90
- 3.1.1. Wnioski z zastosowanej delimitacji obszarowej ośrodków miejskich dla podjętych analiz 95

3.1.2. Wskaźniki i typologia do zastosowania w badaniach porównawczych miast.	97
3.1.3. Wybór miast pod kątem oceny skuteczności stosowanych strategii	98
3.2. Wybrane determinanty przemian miast i sposoby ich badania	100
3.2.1. Dostępność jako badany przestrzenny wymiar jakości życia	100
3.2.2. Zaawansowanie technologiczne w stosowaniu inteligentnych systemów transportowych jako badany wymiar w miastach	103
3.2.3. Wymiar jakości życia w mieście centralnym na podstawie stosowanych programów	108
3.3. Porównanie przemian rozwojowych w wybranych miastach zachodnioeuropejskich i polskich	112
3.3.1. Miasta zachodnioeuropejskie	114
3.3.2. Miasta polskie.	142
3.3.3. Podsumowanie analiz porównawczych miast zachodnioeuropejskich i polskich	156

Rozdział 4

Innowacyjność w przestrzeni miejskiej	163
4.1. Zarządzanie procesami innowacyjnymi	164
4.1.1. Przestrzeń hybrydowa – czwarta przestrzeń	167
4.1.2. Zbieżność zaleceń inteligentnego rozwoju z zasadami budowania przestrzeni hybrydowej	169
4.1.3. Współczesne idee przestrzeni w odniesieniu do historycznych przestrzeni publicznych	170
4.2. Sposób odczuwania przestrzeni miejskiej przez człowieka a jego kreatywność	172
4.2.1. Proporcje między naturą a cywilizacją.	174
4.2.2. Poczucie tożsamości w przestrzeni miejskiej	176
4.2.3. Zaburzona percepcja potrzeb we współczesnej przestrzeni miejskiej	178
4.2.4. Samorealizacja jednostki na podstawie wspólnej płaszczyzny wartości w grupie.	179

4.2.5. Predyspozycje psychofizyczne człowieka do kreatywności	181
4.3. Budowanie podstaw kreatywności człowieka w przestrzeni miejskiej	183
4.3.1. Pobudzenie współodczuwania u odbiorcy przestrzeni.	184
4.3.2. Umożliwienie relacji z najbliższymi	185
4.3.3. Estetyka przestrzeni z uwzględnieniem intuicyjnej preferencji dla lewostronnej kompozycji.	185
4.3.4. Otwarcie na sztukę i jej improwizację	186
4.3.5. Stymulująca rola przestrzeni	187
4.3.6. Możliwość realizacji sprzecznych aspektów osobowości człowieka.	188
4.3.7. Wprowadzenie elementów stymulujących działania intuicyjne	189

Rozdział 5

Nowa idea inteligentnej przestrzeni pobudzenia kreatywności w przestrzeniach miejskich	190
5.1. Weryfikacja zapisów strategii Europa 2020 o pobudzaniu innowacyjności	190
5.1.1. Ocena skuteczności w kontekście teorii kształtowania przestrzeni miejskiej	191
5.1.2. Nieskuteczność strategii europejskich dla pobudzenia kreatywności w przestrzeni miejskiej	201
5.2. Inteligentna przestrzeń	203
5.2.1. Ocena <i>ex ante</i> inteligentnej przestrzeni na przykładzie Gdańska	204
5.2.2. Wybór przykładowej przestrzeni miejskiej w Gdańsku	205
5.2.3. Analiza SWOT wprowadzenia edukacyjnej roli do wybranej przestrzeni	212
5.3. Inteligentny rozwój, inteligentne miasto i nowa idea inteligentnej przestrzeni	214

5.3.1. Idee inteligentnego rozwoju – ograniczenia wynikające z polskich uwarunkowań.	215
5.3.2. Idea inteligentnego miasta szansą polskich miast na skok cywilizacyjny	217
5.3.3. Nowa idea inteligentnej przestrzeni – szanse na wprowadzenie działań pobudzających kreatywność	219
Abstract	221
Summary	223
Kluczowe pojęcia	259
Słowniczek terminów anglojęzycznych	267
Skorowidz rzeczowy	273
Bibliografia	279
Źródła internetowe	301

Wykaz ważniejszych skrótów

3D rule	– intensywność, odległość, podziały (ang. <i>density, distance, division</i>)
3xI	– instrumentacja, połączenie, inteligencja (ang. <i>instrumentation, interconnection, intelligence</i>)
3xT	– technologia, talent, tolerancja (ang. <i>technology, talent, tolerance</i>)
BSAG	– operator transportu zbiorowego w mieście Brema (niem. Bremer Strassenbahn)
CLG	– samorząd i lokalne społeczności (ang. <i>community and local government</i>)
DART	– kolej podmiejska w Dublinie (ang. Dublin Area Rapid Transit)
EEA	– Europejska Agencja Środowiska (ang. European Environmental Agency)
ESPD	– Europejska perspektywa rozwoju przestrzennego (ang. European Spatial Development Perspective)
ESPON	– Europejska Sieć Obserwacyjna Rozwoju Terytorialnego i Spójności Terytorialnej (ang. European Observation Network for Territorial Development and Cohesion)
FOCI	– (ang. Future Orientation for Cities)
FUA	– funkcjonalny obszar urbanistyczny (ang. <i>functional urban area</i>)
GDP	– produkt krajowy brutto (ang. <i>gross domestic product</i>)
GINI2	– wskaźnik mierzący nierówność na poziomie jednostek wewnątrzmijskich w mieście

---

GIS	– System Informacji Geograficznej (ang. Geographic Information System)
GVA	– wartość dodana brutto (ang. <i>gross value added</i>)
HGV	– kontrola nad ruchem ciężkich pojazdów (ang. <i>control of heavy good vehicle</i>)
HOV	– optymalizacja zajętości pojazdów (ang. <i>high occupation vehicle</i>)
HUR	– agencja ds. rozwoju wielkiej Kopenhagi (duń. Hovedstadens Udviklingsrad)
ICT	– technologie informatyczne i telekomunikacyjne (ang. <i>information and communication technologies</i>)
ITS	– inteligentny system transportowy (ang. <i>intelligent transport system</i>)
Konstytucja RP	– Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
LUZ	– szersza strefa miejska (ang. <i>larger urban zone</i>)
NBIC	– nanotechnologia (ang. <i>nanotechnology</i>), biotechnologia (ang. <i>biotechnology</i>), informatyczna technologia (ang. <i>information technology</i>) i nauki poznawcze (ang. <i>cognitive science</i>)
NUTS	– jednostka statystyczna (ang. <i>nomenclature of territorial units of statistics</i>)
OECD	– Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (ang. Organization for Economic Co-operation and Development)
ONZ	– Organizacja Narodów Zjednoczonych
P&R	– parkingi strategiczne (ang. <i>park and ride</i>)
PKB	– produkt krajowy brutto
PLUREL	– program badawczy (ang. Peri-urban Land Use Relationships – Strategies and Sustainability Assessment Tools for Urban – Rural Linkages)
QBC	– wydzielone pasy autobusowe (ang. <i>quality bus corridor</i>)
R&D	– prace naukowo-badawcze (ang. <i>research and development</i>)
RUR	– regiony wiejsko-miejskie (ang. <i>rural – urban – region</i>)

- SASI** – model badający społeczno-ekonomiczne i przestrzenne oddziaływanie głównych inwestycji związanych z budową i polepszaniem infrastruktury transportowej w Europie
- SCD** – jednostki wewnątrzmijskie (ang. *sub-city districts*)
- SMART** – S – *simple, specific* (szczegółowy, prosty, konkretny), M – *measurable, manageable* (mierzalny, dający się kierować), A – *achievable, ambitious, available* (osiągalny, atrakcyjny, ambitny), R – *reasonable, relevant, realistic* (realistyczny, istotny, odpowiedni), T – *timely defined, timeable, tangible* (terminowy, określony w czasie, namacalny)
- SWOT** – S – *strengths* (mocne strony), W – *weaknesses* (słabe strony), O – *opportunities* (szanse), T – *threats* (zagrożenia)
- TEN** – Europejska Sieć Transportowa (ang. Trans European Network)
- TND** – jednostka sąsiedzka zorientowana na transport zbiorowy (ang. *transit neighbourhood development*)
- TOD** – jednostka wokół węzła transportu zbiorowego (ang. *transit oriented development*)
- TOWS** – T – *threats* (zagrożenia), O – *opportunities* (szanse), W – *weaknesses* (słabe strony), S – *strengths* (mocne strony)
- VBN** – stowarzyszenie operatorów transportu szynowego i autobusowego w regionie Bremen/Niedersachsen (niem. Verkehrsgemeinschaft Bremen/Niedersachsen)

Przedmowa

Szanowni Państwo,

jak będzie wyglądać przyszłość polskich miast? Doświadczenia ostatnich dwudziestu pięciu lat pokazały, że polskie aglomeracje znacząco oddziałują nie tylko na sytuację ekonomiczną Polski, ale również kształtują życie społeczne i publiczne. Kluczową rolę w budowaniu postaw obywatelskich odgrywa samorząd terytorialny dzięki zapewnianiu udziału lokalnych społeczności w podejmowaniu decyzji i wprowadzaniu nowoczesnych technologii do życia codziennego. Czujemy się wszyscy współodpowiedzialni za kształtowaną przyszłość naszych miast. Potrzeba ciągłej wymiany doświadczeń między liderami polskich aglomeracji zaowocowała utworzeniem Unii Metropolii Polskich.

Ale jaka powinna być nowoczesna, europejska metropolia?

Po pierwsze musi charakteryzować się odpowiedzialnością klimatyczną, która w zarządzaniu miastem wymusza rozsądne gospodarowanie zasobami środowiska. Głównym problemem jest konieczność ponoszenia wysokich kosztów zaadaptowania funkcjonujących struktur do wymaganej odpowiedzialności klimatycznej. Co to oznacza? Wiele z tradycyjnych systemów stosowanych w polskich miastach oddziałuje w znaczącym stopniu na środowisko. Nowoczesne technologie kosztują zbyt wiele, aby sprostał temu samodzielnie budżet gminy.

Po drugie metropolia to miasto inteligentne wdrażające na bieżąco nowe technologie. Współczesna polityka miejska musi opierać się na ciągłej współpracy zainteresowanych podmiotów z udziałem lokalnych społeczności, przedstawicieli świata nauki i biznesu.

Po trzecie metropolia ma wpływać i kształtować innowacyjność swoich mieszkańców, budując w ten sposób konkurencyjność europejskiej gospodarki na rynku globalnym.

W jaki sposób wzmocnić znaczenie polskich metropolii w Europie? Uważam, że warto przeanalizować doświadczenia innych miast

zachodnioeuropejskich. Wierzę, że nawiązując mądrą współpracę ponad podziałami administracyjnymi potrafimy co najmniej zintegrować działanie systemów tak, aby sprawnie i niezawodnie obsługiwały przestrzeń społeczno-gospodarczą. Pamiętajmy, że Polacy są narodem powszechnie znanym ze swojej przedsiębiorczości, kreatywności... Polska innowacyjność odpowiednio stymulowana w przestrzeniach miejskich może stać się kluczem do sukcesu i szansą na silną pozycję polskich metropolii w sieci europejskiej.

Paweł Adamowicz
Prezydent Miasta Gdańska

Wprowadzenie

Innowacyjność w pierwszym wymiarze odnosi się do swojej pierwotnej definicji, w której została określona jako nowe kreujące ekonomiczną wartość [Schumpeter 1930]. Swój drugi wymiar zyskała w dobie globalizacji, kiedy to mówi się o niej jako o nowatorskim sposobie współpracy – określając systemy pracy i powiązania, opisując ulepszenie technologii jako sposób na generowanie przyrostów. Drugi wymiar innowacyjności wynika z gwałtownego rozwoju technik informacyjnych, który umożliwił wprowadzenie na szeroką skalę różnorodnych narzędzi kontroli. Dzięki temu dzisiaj innowacyjność postrzegana jest powszechnie w swoim drugim wymiarze – zarządzania mechanizmem innowacji. Takie współczesne podejście widoczne jest również w europejskich dokumentach strategicznych, w tym w strategii Europa 2020. Niezrozumienie kulturowego mechanizmu innowacji [Galar 2009] występujące w procesie zarządzania mechanizmem innowacji prowadzi do wykluczenia trzeciego, radykalnego wymiaru innowacyjności. Inteligentna przestrzeń nawiązuje do tego właśnie wymiaru innowacyjności, który stanowi zaledwie 10% wszystkich wynalazków – odnosząc się do tych wynalazków, które są związane bezpośrednio z kreatywnością człowieka. Czym jest inteligentna przestrzeń, która łączy ze sobą kreatywność istoty ludzkiej i rzeczywistość materialną? Zagadnienie rozpatrywane jest w trzech płaszczyznach, które łącznie powinny znaleźć swoje odwzorowanie w inteligentnej przestrzeni przez zapewnienie (1) odczuwania wcześniejszych potrzeb za spełnione, (2) konieczności współodczuwania oraz (3) pobudzenia wewnętrznych predyspozycji człowieka do kreatywności.

Nowa idea inteligentnej przestrzeni jest głównym rezultatem dotychczasowych badań nad wnioskami i wytycznymi rozwoju miast polskich wynikającymi z doświadczeń miast europejskich. Badania nie dotyczyły bezpośrednio innowacyjności, lecz jedynie dowodziły skuteczności inteligentnego rozwoju promowanego w europej-

skich dokumentach strategicznych jako ścieżka rozwoju wspomagająca pobudzenie innowacyjności. Pierwszym etapem tych badań była analiza porównawcza pt. Przemiany urbanizacyjne Gdańska i Dublina, która powstała w grupie ekspertów Biura Rozwoju Gdańska w latach 2009–2010, wpisując się niejako w realizację zalecenia Europejskiej Agencji Środowiska (ang. European Environmental Agency, EEA) (więcej na ten temat w raporcie EEA Urban Sprawl, the Ignored Challenge). Drugim etapem była dysertacja, której punkt wyjściowy stanowiła hipoteza badawcza, że idee inteligentnego rozwoju i planowania zintegrowanego stosowane w miastach zachodnioeuropejskich dla ograniczenia procesów suburbanizacyjnych można stosować w miastach polskich.

Prezentowane opracowanie jest próbą przedstawienia inteligentnej przestrzeni przez pryzmat inteligentnego rozwoju i inteligentnego miasta, które wspólnie mogą kształtować materialną rzeczywistość przestrzeni miejskich. Praca nawiązuje do popularnego współcześnie akronimu SMART, tłumaczonego na język polski na słowo „inteligentny”. Pojęcie „inteligentny rozwój” ma najszerszy, regionalny wymiar; inteligentne miasto prezentuje wymiar urbanistyczny, zaś tytułowa inteligentna przestrzeń ma swój wymiar lokalny odnoszący się do kształtowania codziennego krajobrazu, a więc skalę urbanistyczno-architektoniczną. Trzeci wymiar innowacyjności ma tym samym oczywiste konotacje przestrzenne, tym bardziej że główne rozważania dotyczą kształtowania materialnej rzeczywistości, która nie powinna negatywnie wpływać na kreatywność/innowacyjność. W rozumieniu strategicznych dokumentów europejskich zakłada się odnowę miast europejskich przez inteligentny rozwój wspomagający pobudzenie innowacyjności (w wymiarze społeczno-gospodarczym dzięki idei inteligentnego miasta oraz w wymiarze jednostkowym przez pobudzenie kreatywności mieszkańców). Adaptowalność tych proinnowacyjnych strategii we wszystkich miastach europejskich (z prawdopodobnym rozróżnieniem różnych ścieżek rozwoju dla miast zachodnioeuropejskich i polskich) jest przedmiotem badań pierwszej części opracowania. Następnie oceniona jest skuteczność strategii inteligentnego rozwoju przez wskaźniki opisujące wybrane zjawiska w przemianach rozwojowych miast, których porównanie pozwala na ocenę adaptowalności inteligentnego miasta. Jednocześnie do oceny wymiaru jednostkowego/indywidualnego innowacyjności sprawdzone są uwarunkowania pobudzenia kreatywności w człowieku w kontekście stosowanych strategii. Opisane jako niezbędne działania pobudzenia kreatywności

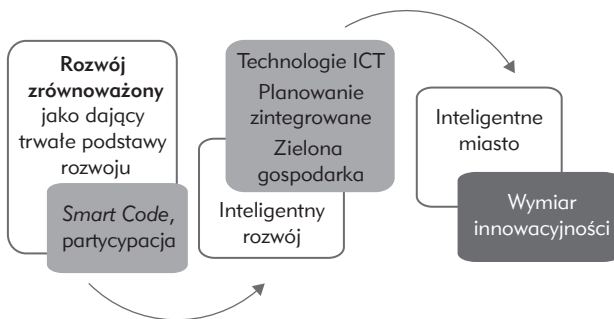
z odniesieniem do przestrzeni materialnej stanowią koncepcję inteligentnej przestrzeni. Wszystkie trzy wymiary inteligentnego rozwoju, inteligentnego miasta i inteligentnej przestrzeni kształtują i ogniskują się w skali lokalnej, gdzie następuje najpełniejsze powiązanie kreatywności człowieka i przestrzeni.

Idee inteligentnego rozwoju i inteligentnego miasta jako wymiar innowacyjności

---

Idea jednorodnego systemu planowania w całej Europie sprowadza się w praktyce do swoistej „maszynki do nauki” [Faludi 2009]. Teoretycznie możliwa ze względu na podobne zasady prowadzenia polityki planowania przestrzennego, polega na prowadzeniu badań nad różnorodnością planowania w poszczególnych krajach, rozwijaniu współpracy międzynarodowej oraz porównywaniu przykładów dobrej praktyki. Występują różnice w planowaniu regionalnym, przestrzennym oraz lokalnej polityce rozwoju. Jednocześnie wymiana doświadczeń polega też na popularyzacji idei, ewolucji znaczeń używanych pojęć oraz powstawaniu nowych idei (por. ilustracja 1).

Źródło: Opracowanie własne.

Ilustracja 1. Diagram ewolucji pojęcia inteligentnego rozwoju

Za wyjściowe dla idei inteligentnego rozwoju czy inteligentnego miasta można uznać pojęcie zrównoważonego rozwoju, które zmieniało się na przestrzeni lat. Słowo *sustainable* zmieniło swoje znaczenie, co jest widoczne obecnie w interpretacji strategicznych dokumentów euro-

pejskich. Pierwotnie raport [Brundtland Commission 1987]¹ opisywał jako zrównoważony „rozwój, który zabezpiecza potrzeby współczesnych bez ograniczania realizacji potrzeb przyszłych pokoleń”. Współcześnie pojęcie to bliższe jest niemieckiemu *nachhaltig* (trwały/długotrwałe/długofalowo) i powszechnie oznacza „zapewnienie trwałego rozwoju, dającego solidne jego podstawy”. Inteligentny rozwój zapisany jako kluczowy element strategii Europa 2020 opiera się właśnie na takiej definicji zrównoważonego rozwoju. Kierunek poszukiwań inteligentnych rozwiązań, które wymagają dostępności najnowocześniejszych technologii, zapewnia trwały rozwój i daje solidne podstawy dla całej Europy, a więc w tym sensie jest zrównoważonym rozwojem. Idea inteligentnego miasta wiąże się z optymalizacją powszechnie występujących i nieuchronnych procesów urbanizacji dzięki wykorzystaniu zielonych technologii i technologii informatycznych. Polepszenie standardu zamieszkiwania w miastach wynikające z zastosowania innowacyjnych rozwiązań, które zmniejszają koszty środowiskowe urbanizacji, ma zapewnić konkurencyjność europejskiej gospodarce.

Rozwój społeczno-gospodarczy wiąże się z wykształceniem regionów ekonomicznych, gdzie występują konkurencyjność i komplementarność obszarów. Ośrodki, które potrafią sprostać konkurencji, mogą w perspektywie tę konkurencję wygrać w zakresie wykorzystywania własnych i zewnętrznych zasobów, a także uzyskania innych czynników rozwoju, osiągnąć wysoki poziom i w efekcie równie wysoką dynamikę rozwoju społeczno-gospodarczego [Parysek 2009]. Współczesna sytuacja w poważnym stopniu decyduje o przyszłym rozwoju, gdyż podstawowym czynnikiem wszelkiego rozwoju jest kapitał umożliwiający wykorzystanie własnych lub pozyskanie zewnętrznych zasobów. W tabeli 1 przedstawione zostały najważniejsze czynniki rozwoju miasta: zatrudnienie, baza rozwojowa, korzyści miejsca, zasoby wiedzy [Parysek, Mierzejewska 2009b] w kontekście idei inteligentnego rozwoju promowanej przez strategię Europa 2020.

---

¹ W Polsce zasada zrównoważonego rozwoju została zapisana w art. 5 Konstytucji RP, a w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.) przyjęta została następująca definicja rozwoju zrównoważonego: „taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń”.

Tabela 1. Czynniki rozwoju miasta a idea inteligentnego miasta

Czynniki rozwoju miasta	Interpretacja tradycyjna	Interpretacja nowoczesna	Czynniki rozwoju w świetle idei inteligentnego rozwoju
Zatrudnienie	Więcej firm daje więcej nowych miejsc pracy	Firmy tworząc nowe miejsca pracy, dopasowują się do kwalifikacji miejscowej siły roboczej	Innowacyjność w przedsiębiorczości i produktywności polegająca na globalnej i lokalnej komplementarności. Firmy tworząc nowe miejsca pracy, korzystają z dostępności zasobów globalnych
Baza rozwojowa	Rozwój istniejących podmiotów gospodarczych	Tworzenie nowych podmiotów gospodarczych (nisze rozwojowe)	Tworzenie nowych podmiotów związanych z inteligentnym zarządzaniem, mobilnością, nowoczesnymi technologiami prośtodowiskowymi w celu optymalizacji procesów urbanizacyjnych
Korzyści miejsca	Korzyści komparatywne bazujące na lokalnych aktywach	Korzyści komparatywne bazujące na jakości i unikalności lokalnego środowiska	Korzyści komparatywne bazujące zarówno na stopniu zaawansowania w proekologiczne technologie w lokalnym środowisku, jak i w czynnikach miękkich
Zasoby wiedzy	Wiedza, jaką dysponuje miejscowa ludność	Posiadana wiedza jako generator rozwoju	Inteligentna społeczność: otwarta, tolerancyjna i włączająca wszystkie grupy społeczne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli „Najważniejsze czynniki rozwoju miasta: zatrudnienie, baza rozwojowa, korzyści miejsca, zasoby wiedzy” [Parisek, Mierzejewska 2009a].

Joanna Bach Głowińska – doktor inżynier architekt; z zawodu architekt urbanista; pracownik samorządowy zatrudniony w Biurze Rozwoju Gdańska; pracownik naukowy w Glasgow School of Art; pracownik naukowo-dydaktyczny na Wydziale Architektury Politechniki Gdańskiej; zwyciężczyni X edycji ogólnopolskiego konkursu miesięcznika „Samorząd Terytorialny” na najlepsze prace doktorskie dotyczące samorządu terytorialnego i zagadnień decentralizacji; kontynuuje badania nad wnioskami i wytycznymi dla rozwoju miast polskich, wynikającymi z doświadczeń wybranych miast europejskich.

W książce kompleksowo przeanalizowano sytuację polskich miast w kontekście prowadzonej polityki europejskiej, określonej w takich dokumentach jak Strategia Europa 2020. W opracowaniu zostały przedstawione sposoby kształtowania przestrzeni, które mogą pobudzać kreatywność użytkowników w środowisku miejskim. Omówiono m.in. takie zagadnienia, jak:

- inteligentny rozwój i planowanie zintegrowane jako instrumenty odnowy przestrzeni miejskiej,
- zarządzanie procesami społeczno-gospodarczymi w przestrzeni i skuteczne pobudzanie innowacyjnej gospodarki,
- ramy działania inteligentnego rozwoju w technologiach informatycznych,
- percepcja potrzeb we współczesnej przestrzeni miejskiej,
- predyspozycje psychofizyczne człowieka do kreatywności.

W pierwszej części opracowania skupiono się na możliwości zaadaptowania proinnowacyjnych strategii w miastach europejskich, z rozróżnieniem prawdopodobnych ścieżek rozwoju dla Europy Zachodniej i Polski. W dalszej części poddano ocenie skuteczność strategii inteligentnego rozwoju na przykładach konkretnych miast oraz omówiono uwarunkowania pobudzania kreatywności człowieka w kontekście ich stosowania.

W książce została przedstawiona idea inteligentnej przestrzeni, czyli takie sposoby kształtowania przestrzeni, które mogą stymulować kreatywność użytkowników w środowisku miejskim. Prace nad konceptem inteligentnej przestrzeni są prowadzone w Mackintosh School of Architecture, Glasgow School of Art. Polegają na sprawdzeniu teoretycznych podstaw w wybranych miejscach Wielkiej Brytanii. Kolejnym, planowanym w najbliższej przyszłości krokiem będą badania porównawcze w polskich miastach.

Publikacja skierowana jest do pracowników administracji rządowej i samorządowej zajmujących się wprowadzaniem zaleceń strategii Europa 2020 oraz praktyków – urbanistów i architektów projektujących w przestrzeni publicznej. Może również zainteresować pracowników naukowych zajmujących się teorią urbanistyki, regionalistyką, planowaniem przestrzennym i rozwojem miast.

978-83-264-31937 W01P01

cena 69 zł (w tym 5% VAT)

ISBN 978-83-264-3193-7

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01
zamowienia.kiaski@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

9 788326 431937